

Hierbij treft u de najaarseditie van de nieuwsbrief Monumentenzorg en Archeologie. Ditmaal wat minder artikelen, maar wel met een filmpje over het voormalige weeshuis. In het interview met wethouder Bergman vindt u de link naar dit filmpje. De wethouder geeft een terugblik op de afgelopen vier jaar en vertelt over haar plannen. Verder treft u een artikel aan over het gezamenlijke depot van archeologie en het streekarchief. Ook vertellen we wat over de opgeknapte Kleischuur aan de Vest. Maar om te beginnen leest u hier het verhaal van de maquette van Gouda in de 16^e eeuw.

Kent u mensen die wellicht geïnteresseerd zijn in de nieuwsbrief? Stuur u deze nieuwsbrief dan door of vertel hen dat ze zich kunnen aanmelden voor de verzendlijst door een mailtje te sturen aan Nieuwsbrief.MenA@gouda.nl. U kunt zich op dit adres ook afmelden voor de nieuwsbrief.

Gouda

Hoe Gouda er uitzag op donderdag 23 april 1562

Sinds 18 december 2012 is Museum Gouda in het bezit van een maquette die de stad weergeeft zoals die er in het jaar 1562 uitzag. Om precies te zijn: op donderdag 23 april 1562.

De Sint-Janskerk brandde in 1552 volledig uit. In 1562 zijn het koor en het transept alweer hersteld. In het schip wordt hard gewerkt.

Het Marktveld met het stadhuis. De kraampjes staan langs de straten, niet op het veld. Het stadhuis is deels blauw en goudkleurig geschilderd. Op het dak staan nog reusachtige gotische schoorstenen. Het bordes en het schavot zijn voorlopers van de huidige exemplaren. Achter de spits van het stadhuis stadsherberg Het Herthuys.

Overzicht over de maquette. Buiten de stadspoorten en langs de singels is veel bebouwing te vinden. In 1573 en 1574 is die allemaal verdwenen. Sinds die tijd staan de molens in de stad.

Waarom 1562? Waarom die datum?

Om met het jaartal te beginnen: voor de bouw van de maquette was een bruikbare plattegrond een eerste vereiste. De vroegste meetkundig betrouwbare plattegrond was die van Jacob van Deventer. Zijn plattegronden - hij maakte ze in opdracht van koning Philips II van alle steden van de Habsburgse Nederlanden - zijn niet gedateerd, maar wetenschappers plaatsen die van Gouda doorgaans in de buurt van het jaar 1562. Een enkeling zelfs precies in dat jaar. Oudere kaarten zijn er nauwelijks en bieden geen betrouwbaar beeld van het stratenplan.

Er zijn wel jongere kaarten die ook aantrekkelijk zijn, zoals die van Braun en Hogenberg uit 1585. Die kaart is in tegenstelling tot die van Jacob van Deventer zelfs figuratief. Dat wil zeggen dat belangrijke gebouwen getekend zijn. Alleen met de gewone woonhuizen

sprong Hogenberg wat minder nauwkeurig om: vanwege de schaal van de gravures tekende hij slechts de helft of minder van het werkelijke aantal huizen.

De glorie dagen van Gouda

Wat de kaart van Hogenberg voor de bouw van de maquette echter onaantrekkelijk maakte, is het feit dat Gouda in 1572 overging naar het kamp van Willem van Oranje. Eenmaal anti-Spaans en protestants werd het kasteel aan de IJsseloevers gesloopt en de kloosters successievelijk ontmanteld. Om een aanval van de Spanjaarden beter af te kunnen slaan werd bovendien alle bebouwing buiten de stad afgebroken of vaker nog: platgebrand.

Herbouw in maquettevorm van de kaart van 1562 zou daarom veel beter laten zien hoe

Gouda er in zijn gloriejaren uitzag: een rijke middeleeuwse stad, vol monumenten en tot ver buiten de stadsmuren uitgedijd. In die vorm past de maquette ook veel beter bij een groot deel van de collectie van het museum, dat rijk is aan religieuze kunst van voor de reformatie.

Rest ten slotte de datum donderdag 23 april. Het moest natuurlijk een donderdag worden, want dat was toen ook al de marktdag. De maanden april en mei bieden de mogelijkheid veel kleur toe te voegen: het groen is nog fris van kleur en de bomen lopen net uit. Ook het vee staat al in de wei. Naspeuring leerde echter dat het een gure en stormachtige winter was geweest en dat ook het voorjaar zich niet van zijn beste kant had laten zien. We houden het er maar op dat het die donderdag de 23e een prachtige dag was en dat de Goudse bevolking massaal de bedompte huizen verliet om de frisse voorjaarslucht op te snuiven.

Nieuw college, zelfde wethouder Erfgoed

‘Een goede herbestemming geeft de stad meerwaarde’

In juni is een nieuw college aangetreden, maar mét het vertrouwde gezicht van wethouder Daphne Bergman op de portefeuille Erfgoed. In de nieuwsbrief van november 2010 vertelde ze over haar ambities op dit vlak. In deze nieuwsbrief blikte ze terug op haar ambities van toen, maar kijkt ze ook vooruit. Een interview met een tevreden wethouder over ondernemers met lef, de Erfgoedvisie en de mooiste markt van Nederland.

‘Een aantal speerpunten die er toen waren, zijn óf bereikt óf worden nu nog steeds als speerpunt gezien. Herbestemming is zo’n speerpunt dat ook in deze periode op de agenda staat. Er zijn meerdere belangrijke herbestemmingen uit de afgelopen periode die al zijn opgeleverd of op het punt staan uitgevoerd te worden.’ Ze vervolgt: ‘Denk bijvoorbeeld aan het badhuis dat prachtig gerestaureerd is en inmiddels ook alweer is uitgebreid. Of de lichtfabriek waarin een grand café komt. Ook de onlangs geopende Kleischuur (zie artikel elders in deze nieuwsbrief, red.) is een voorbeeld van een gerestaureerd monument met een nieuwe functie. De herbestemmingopgave van deze objecten is opgepakt door ondernemers met liefde voor monumenten die mogelijkheden zien.’ Bergman vindt dat dit soort ondernemers het vertrouwen geven dat het kan: besef van waarde van erfgoed gecombineerd met een economisch levensvatbare nieuwe functie. ‘In sommige gevallen is de nieuwe functie ook nog duurzaam; een ander speerpunt van het college. Een goede herbestemming met oog voor kwaliteit geeft de stad meerwaarde.’

Ook tijdens dit college blijven herbestemmingen een belangrijk agendapunt. Ze zegt: ‘Een belangrijke opgave voor deze periode zal zijn om bijvoorbeeld voor de ambachtsschool, het weeshuis aan de Spieringstraat (zie het filmpje in deze nieuwsbrief, red.) en de Arcadebioscoop in de kazerne een nieuwe bestemming te vinden. Maar ook voor de Moriaan en het kaaspakhuis De Producent proberen we een goede en respectvolle functie te vinden. Ook hiervoor zoeken we ondernemers met lef en liefde voor erfgoed.’

‘Erfgoed is van iedereen’

Eind 2013 is de Erfgoedvisie vastgesteld, waar Bergman ook trots op is. ‘Eén van de genoemde ambities is het oprichten van een erfgoedfonds. Dit fonds moet een samenwerking tussen overheid en particulieren worden.’ Ze gaat verder: ‘Dit erfgoedfonds heeft als doel het behouden, onderhouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed in brede zin, als input voor de ontwikkeling van dat erfgoed. Want erfgoed is van iedereen.’ De trotse Bergman vervolgt: ‘De binnenstad is het visitekaartje van Gouda en belangrijk om toeristen te trekken. De bezoeker wil een bijzondere ervaring en daarom moeten we het erfgoed koesteren en ontwikkelen.’

Een kenniscentrum voor iedereen

‘In de Erfgoedvisie wordt ook gesproken over het samenbrengen en delen van de kennis van en in de stad en van de gemeente. Door het oprichten van een kenniscentrum kan deze informatie voor iedereen toegankelijk worden. Samen met en in de stad kunnen we de expertise ontsluiten voor iedereen.’ Bergman zegt: ‘En tot slot besteden we tijdens deze periode ook aandacht aan de Goudse markt: nu al de mooiste markt van Nederland. Maar er is nog wel een slag te maken. Naar voorbeeld van het terrassenbeleid in Brugge wil ik de huidige regels aanpassen zodat de gevels, die nu vaak verstopt zijn of niet goed zichtbaar, weer kunnen stralen. Uiteraard in samenspraak met de ondernemers.’

En zoals vier jaar geleden ook al het geval was ‘de overheid kan het niet alleen’. Ook in deze periode zal samenwerking van verschillende partijen nodig zijn om mooie zaken in de stad van de grond te krijgen’, besluit wethouder Bergman.

 [Naar de Weeshuisvideo](#)

Nieuwe bestemming voor de Kleischuur aan de Vest

Aan de Vest stond voorheen een krakkemikkige kleischuur aan het water waar je gemakkelijk langs fietste. Maar nu niet meer. Dit object, een rijksmonument, is gerestaureerd en heeft een horecabestemming gekregen met een terras aan het water. Ook zijn er sanitaire voorzieningen voor toeristen die Gouda met de boot, dus vanaf het water, bezoeken.

De Kleischuur in 2003

De gerestaureerde Kleischuur

Waarvoor is de schuur eigenlijk gebouwd?

Door de aanwezigheid van klei aan de oevers van de Gouwe en de Hollandse IJssel was Gouda rond de eeuwwisseling een belangrijk centrum voor aardewerknijverheid; het Gouds plateel. In die tijd waren er in de stad vijf grote fabrieken.

De kleischuur werd rond 1900 gebouwd. De rechthoekige schuur ligt langs de Turfsingel, evenwijdig aan de Vest. De lange gevel was oorspronkelijk aan de waterkant open. Per schip werd klei aangevoerd en op deze plek opgeslagen. De klei was bestemd voor plateelfabriek Zuid Holland, de Plazuid, die op het terrein erachter heeft gestaan.

De kleischuur is een uniek relict van de bedrijvigheid die in het westelijke deel van de binnenstad de omgeving domineerde. Bovendien is het een herinnering aan de voor Gouda zo belangrijke aardewerknijverheid. Ze is een aanwinst voor de binnenstad en weer een geslaagde herbestemming voor Gouda.

De kleischuur is te vinden aan de Vest 2.

Hypermodern gebouw herbergt historische schatten uit de regio

Op 3 juli 2013 werd de eerste paal in de grond geslagen en deze zomer was het dan zover: de oplevering van het Gouwedepot. Na een bouwperiode van nog geen jaar werd het gebouw in gebruik genomen als bewaarplaats voor de historische schatten uit de regio. Het herbergt de archeologische objecten van het Archeologisch depot Gouda, alle archieven en collecties van Streekarchief Midden-Holland en een groot deel van de archieven en collecties van Streekarchief Rijnlands Midden.

Mural in de hal van het Gouwedepot

Reden van de bouw van het Gouwedepot? De oude huisvesting van het Streekarchief Rijnlants Midden, Streekarchief Midden Holland en gemeentelijk archeologisch depot voldeden niet meer aan de wettelijke eisen. Daarnaast was er meer ruimte nodig voor de archieven en collecties. Immers, archivariissen en archeologen schrijven niet af zoals bibliotheken, maar hun collecties groeien alleen maar. En ondanks het feit dat handelingen steeds meer digitaal worden vastgelegd, is er opslagcapaciteit nodig voor kilometers papier en andere opslagmedia. Het nieuwe depotgebouw kan de komende jaren aan deze ruimtebehoefte voldoen.

Gouwepark: niet de meest voor de hand liggende locatie

Het gebouw bestaat uit twee verdiepingen, waarin diverse deeldepots zijn opgenomen. In deze depots staan verrijdbare archiefstellingen met ruim twintig strekkende kilometer planklengte aan legborden en laden. Hiervan is 14,8 km bestemd voor Streekarchief Midden-Holland, 4,4 km voor Streekarchief Rijnlants Midden en 1,2 km voor het Archeologisch depot. Een klimaatinstallatie zorgt voor een constante luchtvochtigheid van circa 50% en een constante temperatuur van ongeveer 18 graden. Verder is er een speciaal quarantainedepot, waar nieuw overgebrachte archieven eerst onderzocht worden op mogelijke verontreiniging, zoals schimmel of zilvervisjes. En er is een apart depot voor de opslag van foto's en films. In dit depot heerst een afwijkende temperatuur van 3 graden en 30% luchtvochtigheid. Onder die klimaatomstandigheden kunnen deze media het beste bewaard worden.

Het pand is gebouwd in opdracht van de gemeente Gouda door Slavenburg Bouw, volgens een ontwerp van architectenbureau Houweling. Er zijn diverse duurzame bouwmaatregelen toegepast, zoals LED verlichting, warmteterugwinning en zonnepanelen. De gevels en het dak zijn voorzien van extra isolatie en dampdichtheid, waardoor het energieverbruik verminderd wordt. Al deze maatregelen leveren het gebouw een energielabel A op. Heel bijzonder is het groene dak op het gebouw. Niet alleen werkt deze dakbedekking als extra isolatie, het zorgt ook voor biodiversiteit. Het Gouwedepot is gevestigd op bedrijventerrein Gouwepark. Hoewel bedrijventerreinen meestal niet echt bekend staan om hun bijdrage aan de natuurlijke omgeving, is het Gouwedepot aardig 'groen'. Het groene dak is voorzien van planten die op de Rode Lijst staan; dit is een overzicht van dier- en plantensoorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Door deze soorten aan te planten, kan het Gouwedepot een bijdrage leveren aan de zorg voor dit natuurlijk erfgoed.

Tijdens de feestelijke opening op 29 november jl. konden belangstellenden eenmalig een uniek kijkje nemen in het gebouw. Tijdens speciale rondleidingen ontdekten bezoekers bijzondere verhalen achter de objecten en documenten, die hier worden bewaard. En uiteraard konden ze het gebouw zelf ook uitgebreid bezichtigen.

Meer weten over de specifieke bouwmaterialen die zijn gebruikt?

Bekijk <http://www.houweling-architekten.nl/nieuws/gouwedepot-in-blad-stedenbouw>

Hier vindt u de links naar de nieuwsbrieven

 nieuwsbrief 1, 09 1991	 nieuwsbrief 11, 10 1996	 nieuwsbrief 21, 07 2002	 nieuwsbrief 31, 06 2008	 nieuwsbrief 41, 05 2013
 nieuwsbrief 2, 04 1992	 nieuwsbrief 12, 04 1997	 nieuwsbrief 22, 11 2002	 nieuwsbrief 32, 11 2008	 nieuwsbrief 42, 12 2013
 nieuwsbrief 3, 10 1992	 nieuwsbrief 13, 10 1997	 nieuwsbrief 23, 11 2003	 nieuwsbrief 33, 06 2009	 nieuwsbrief 43, 06 2014
 nieuwsbrief 4, 05 1993	 nieuwsbrief 14, 06 1998	 nieuwsbrief 24, 06 2004	 nieuwsbrief 34, 12 2009	
 nieuwsbrief 5, 10 1993	 nieuwsbrief 15, 01 1999	 nieuwsbrief 25, 03 2005	 nieuwsbrief 35, 06 2010	
 nieuwsbrief 6, 06 1994	 nieuwsbrief 16, 05 1999	 nieuwsbrief 26, 11 2005	 nieuwsbrief 36, 11 2010	
 nieuwsbrief 7, 12 1994	 nieuwsbrief 17, 10 1999	 nieuwsbrief 27, 02 2006	 nieuwsbrief 37, 06 2011	
 nieuwsbrief 8, 04 1995	 nieuwsbrief 18, 05 2000	 nieuwsbrief 28, 12 2006	 nieuwsbrief 38, 12 2011	
 nieuwsbrief 9, 10 1995	 nieuwsbrief 19, 11 2000	 nieuwsbrief 29, 06 2007	 nieuwsbrief 39, 06 2012	
 nieuwsbrief 10, 04 1996	 nieuwsbrief 20, 11 2001	 nieuwsbrief 30, 11 2007	 nieuwsbrief 40, 12 2012	